

L'atac de les forces multinacionals pot acabar amb el patrimoni arqueològic iraquí

Goodbye Babilònia

Malgrat la insistència dels responsables occidentals a dir que el bombardeig que pateix l'Iraq és selectiu, són moltes les veus dels professionals que sospiten que les bombes poden destruir un del grans patrimonis de l'antiguitat.

Saddam ha volgut recuperar l'esplendor de l'imperi mesopotàmic. A l'esquerra, un relleu de Salmanasar III al museu de Bagdad.

ARXIU

L'agència oficial iraquiana no deixa d'informar, d'uns dies ençà, dels continus danys que els atacs de la força multinacional van infligint als nombrosos jaciments arqueològics que hi ha a l'Iraq. Igualment, han arribat imatges de les destrosses que han causat els bombardejos al Museu Nacional de Bagdad, unes imatges parcials i

confuses –pràctica ja del tot habitual en aquest conflicte– i que no permeten calcular l'abast real dels danys. Sí que mostren, tanmateix, un Saddam Hussein que no deixa de sorprendre el món, preocupat pel patrimoni cultural del seu país i que denuncia públicament la poca o nul·la selectivitat dels bombardejos aliats. Selectivitat repetida amb insistència pels responsables occidentals, malgrat l'entra-

da en escena dels superbombarders B-52.

Però, a banda de les possibles especulacions, el fet és que l'Iraq està replet de jaciments d'un valor arqueològic innegable. L'Iraq, l'antiga Mesopotàmia, conforma, juntament amb la vall del Nil, el bressol de les civilitzacions mediterrànies, allà on tres mil anys abans de Crist es desenvoluparen les primeres altes cultures. Els jaciments, doncs, prop dels

El desafiament a Déu

Durant els primers disset segles de l'era cristiana, la paraula de la Bíblia estigué fora de tota discussió. Però el segle de la il·lustració duqué la crítica. Amb el desenvolupament de la filosofia materialista, la crítica es convertí en un dubte permanent però, al mateix temps, va demostrar en rigor que la Bíblia contenia grans veritats.

En la regió situada entre el Tigris i l'Eufrates, els beduïns vivien sense conèixer allò que els envoltava. Fidels creients d'Al·là i Mahoma, el seu profeta, ignoraven què deia del seu país la Bíblia. Fou necessari que les primeres expedicions d'arqueòlegs eixiren d'occident.

En 1890, un arqueòleg alemany anomenat Koldewey, alliberà de la sorra les primeres muralles de la major formació urbana que mai s'havia vist. Babilònia, la ciutat pecadora dels jueus, la ciutat de Nabucodonosor, a qui Daniel apostrofa "rei de tots els reis" i el més gran constructor. Reconstruí la muralla d'Arachtu, féu el primer pont de pedra sobre l'Eufrates i adornà la porta d'Istar amb bells relleus de ceràmica envernissada amb brillants colors.

Mentre que els seus antecessors havien construït els edificis amb rajoles simplement seques, que prompte quedaren desfetes pel vent i la intempèrie, Nabucodonosor emprà, sobretot en les fortificacions, rajoles autèntiques. Les seues instruccions eren clares: "que tot el que féu la meua mà quede per a l'eternitat". Però eren dos, sobretot, les construccions que atorgaven l'esplendor i majestuositat a Babilònia: uns jardins i una torre.

Els jardins, dels quals l'arqueòleg alemany trobà una font consistent en tres pous disposats de forma una mica estranya, consistien en una esplèndida massa de vegetació que penjava des de les terrasses escalonades d'un edifici habitat. La perfecció del sistema de reg continu els donava floriment tot l'any. Una meravella desconeguda en l'època i així alabada pels clàssics.

Però això no fou tot, en la Bíblia es coneixia l'existència de la Torre de Babel. Segons el Llibre de Moisès, havia existit un poble pecador que gosa desafiar Déu construint una torre tan alta que arribés al cel. Nabucodonosor mateix deixà aquestes paraules: "Em vaig disposar a col·locar el cim d'Etemenaki perquè desafiés el cel".

R.B.

quals l'atzar o l'estratègia ha emplaçat la majoria de les instal·lacions estratègiques, amaguen encara secrets importants sobre les formes de vida desaparegudes. El Museu de Bagdad, malgrat que bona part de les troballes s'exposen avui en museus europeus, és un dels més importants del món islàmic. La col·lecció d'ortostats, és a dir, el luxós revestiment que adornava les estances palatines en el tercer mil·lenni abans de Crist, és, segons els experts, d'un valor incalculable. Els aixovars de les tombes sumèries, l'estàtua de Gudea o l'antiga leontocèfala en or i lapislàtzuli del 2.500 aC, com també el lleó guardià de Tell Harmal (al principi del II mil·lenni aC), són alguns exemples dels cinc mil anys d'història de Mesopotàmia que allotja el museu. Les tauletes cuneïformes han permès de saber als especialistes que la primera civilització que ocupà la fèrtil planúria del Tigris i de l'Eufrates fou la sumèria. Se sap que al final del IV mil·lenni aC, els sumeris, amb la ciutat d'Ur al cap, ja tenien una organització sòcio-política complexa, basada en un sistema de ciutat-estat. Disposaven d'instal·lacions hidràuliques —sistemes de reg—, escoles, i fins i tot redactaren el primer codi jurídic conegut, més actual i humà que el posterior de Hammurabi. També nombrosos mites religiosos passaren després a formar part de la Bíblia. Les sagrades escriptures situen a l'edèn Sumer, i els especialistes han trobat restes suficients que corroboren el passatge bíblic del diluvi. Un fenomen originalment sísmic que provocaria pluges torrencials intenses al llarg de "quaranta dies i quaranta nits", fins al punt que "les aigües romangueren sobre la terra durant cent cinquanta dies".

Cap al 2000 aC començà el declivi de la tercera dinastia d'Ur, que havia comportat un període de prosperitat per als sumeris, en favor de l'emergent Babilònia, amb Hammurabi al cap (la tradició situa en aquest moment la migració d'Abraham, originari d'Ur, cap a la terra promesa).

En el nou període mesopotàmic Babilònia recull la tradició sumèria. Organitza un estat centralitzat i Hammurabi redacta el codi que duu el seu nom, en el qual posa la justícia en les mans dels jutges de l'estat, divideix la societat en tres classes (molt desiguals) i basa el dret penal en la llei de talió.

Però la mítica Babilònia, la ciutat més gran i més bella que mai havien construït els homes, és la Babilònia de Nabucodonosor (605-562 aC). El més cèlebre

dels líders caldeus vencé els egipcis, destruï Jerusalem i s'endugué captius milers de jueus a Babilònia. Fou el constructor de la torre de Babel, el símbol de l'orgull humà, l'avinguda de les Processions, la porta d'Istar i els mítics jardins penjants, una de les set meravelles de l'antiguitat.

Aquesta és la Babilònia que, construïda per esclaus, dorm encara en part, sota la planura d'entre rius, la que trobà Koldewey el 1890 i la que l'actual govern iraquès pretén fer reviure en trobar-se hereu de l'imperi desaparegut.

L'embargament a l'Iraq del passat agost ha impedit que Saddam Hussein continuara les obres, cosa que no cal lamentar, si tenim en compte que, tal com han fet saber alguns experts, estava fent un veritable pastitx. La ciutat de Nabucodonosor començava a semblar-se més a un decorat d'estudi que a la ciutat imperial que fou Babilònia. A més, no s'ha aconseguit trobar el sistema de reg continu, sense bombeig, pel qual els originaris jardins penjants es mantenien en flor tot l'any.

L'afany de Saddam Hussein de ser el continuador del gran imperi babilònic l'ha dut a fer-se retratar davant Hammurabi —d'igual a igual—, amb la ciutat imperial com a teló de fons, en una pintura que es conserva al Museu de Babilònia. Amb el mateix propòsit, la ciutat celebra anualment un festival i el lema de la darrera edició deia: "De Nabucodonosor a Saddam, Babilònia recupera la seua esplendor". I un anhel, en general, d'aconseguir el liderat d'un imperi perdut al qual no li uneix ni la llengua, ni la cultura ni la religió. Com afirma C. Aldana, professora titular d'art de la Universitat de València, "la nació àrab, tal com l'entendem en l'actualitat, es forma i té sentit només a partir de Mahoma". En efecte, els diferents grups socials que formen el món àrab, s'integren sols i exclusivament, sota la realitat de la religió islàmica. Quant a les pèrdues arqueològiques —i deixant de banda les de vides humanes—, es calcula que seran immenses, encara que cal esperar la fi del conflicte. Tanmateix, és molt probable que l'Iraq no done cap dada oficial, ja que tampoc no ho va fer el 1988, quan va acabar la guerra Iran-Iraq. Ja en aquella ocasió, els experts calculen que, atesa la situació frontera del conflicte, degueren desaparèixer quasi totes les restes sumèries.

Rosa Brines